

DOMEINOVERSTIJGENDE REGISTRATIE IN HET SOCIAAL DOMEIN

Paul de Boer is een actieve zelfstandige. Hij is getrouwd met Marie en samen zijn ze de trotse ouders van zoon Pieter (6 jaar) en dochter Nel (3 jaar). In november 2018 wordt Paul aangereden door een auto tijdens een fietstocht.

Paul herstelt gelukkig snel, maar houdt wel een licht hersenletsel aan het ongeluk over. Met als gevolg dat hij zijn recentste opdracht, als interim rayonmanager van een grote beddenfabrikant, niet meer kan uitoefenen. Paul was niet verzekerd voor arbeidsongeschiktheid. Na het medische herstel is hij weer toe aan passend werk, maar hij kan de werkzaamheden vanuit zijn interim adviesbedrijf niet meer uitvoeren. Paul meldt zich bij de gemeente Nederwaard voor ondersteuning vanuit de Participatiewet.

Bij de intake krijgt Paul een vragenlijst die niet alleen betrekking heeft op hemzelf, maar ook op zijn vrouw en hun kinderen. In het dossier van Paul zit onder andere een medisch rapport over de postnatale depressie van Marie, na de geboorte van Pieter. Ook wordt de taal- en spraakproblematiek van dochter Nel benoemd als belangrijk onderwerp.

Paul begrijpt niet goed waarom de gegevens van zijn gezin te maken hebben met zijn hulpvraag vanuit de Participatiewet. Uit navraag blijkt dat er bij de gemeente Nederwaard gewerkt wordt met één dossier dat voor alle teams binnen het sociaal domein beschikbaar is.

Vraag

Is het toegestaan de persoonsgegevens in het sociaal domein gezamenlijk te registreren in één databestand, zodat de gegevens voor alle medewerkers in het sociaal domein (Jeugdwet, WMO en Participatiewet) toegankelijk zijn?

Antwoord

Het antwoord op deze vraag is te vinden in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de Uitvoeringswet AVG (UAVG) en de specifieke wetten die gelden in het sociale domein, te weten: de Participatiewet, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de Jeugdwet. Daarnaast komen de standpunten van de Autoriteit Persoonsgegevens (externe toezichthouder voor de AVG en UAVG) over privacyaspecten in het sociaal domein aan bod.

Conclusie: het is niet toegestaan om onverkort alle persoonsgegevens in het sociaal domein in één gezamenlijk toegankelijk databestand te registreren.

AVG: Vereiste grondslag

Om rechtmatig persoonsgegevens te mogen verwerken is een grondslag nodig (artikel 6 AVG). In het sociaal domein worden bijzondere persoonsgegevens verwerkt. Hiervoor geldt een extra streng regime waarvoor specifieke grondslagen zijn benoemd in artikel 9 AVG. In alle drie wetten binnen het sociaal domein is een wettelijke grondslag opgenomen voor registratie van persoonsgegevens voor dat domein afzonderlijk. Is er een grondslag voor gezamenlijke registratie vanuit alle drie wetten, in één systeem en databestand?

Onderzoeken door de Autoriteit Persoonsgegevens

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) heeft als externe toezichthouder op de AVG en de Uitvoeringswet AVG (UAVG) in 2016 en in 2018 diverse onderzoeken gepubliceerd over gegevensverwerkingen in het sociaal domein. In deze onderzoeken is ook het registreren van persoonsgegevens uit de WMO, Jeugdwet en Participatiewet in één gezamenlijk databestand beschreven. De AP noemt dit 'domeinoverstijgend persoonsgegevens verwerken'.

Grondslagen publiekrechtelijke taak/wettelijke verplichting

De AP concludeert in het rapport 'Verwerking van persoonsgegevens in het sociaal domein: 'de rol van toestemming' dat er geen overkoepelende regeling is die een legitimering of grondslag biedt voor domeinoverstijgende verwerking van persoonsgegevens. De verschillende wetten geven wel een opdracht aan gemeenten om zorg te dragen voor een 'brede' (zorg)ondersteuning voor burgers. Deze opdracht betekent volgens de AP alléén het opstellen van het beleid en hieruit mag niet afgeleid worden dat voor het uitvoeren van deze publiekrechtelijke taken uit de WMO, de Jeugdwet en de Participatiewet de AVG ruimte biedt om domeinoverstijgend te mogen registreren. Kortom: de AP trekt de conclusie dat er geen ruimte is om persoonsgegevens domeinoverstijgend te registreren bij de uitvoering van publiekrechtelijke taken¹.

Grondslag Toestemming

Voor het domeinoverstijgend registreren van persoonsgegevens vanuit de taken van de gemeente in het sociaal domein, blijft uitdrukkelijke toestemming als enige over als grondslag. De AP geeft voor ondubbelzinnige toestemming aan, dat hier slechts in een beperkt aantal gevallen binnen het sociaal domein gebruik van kan worden gemaakt. Reden hiervoor is dat toestemming vrijelijk moet zijn gegeven en de betrokkene de gevolgen moet kunnen overzien van zijn toestemming. In het sociaal domein is hier volgens de AP (bijna) nooit sprake van. Er is namelijk een grote afhankelijkheidsrelatie tussen betrokkene en de gemeente. Hierbij zal het weigeren van toestemming veelal gevolgen hebben voor de door betrokkene gewenste voorziening.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft naar aanleiding van een Kamerdebat (30 mei 2018) een mail verzonden naar de Tweede Kamer. In deze mail wordt aangegeven dat een wetwijziging tot een gewenste oplossing kan leiden. De tijd moet uitwijzen of er een wetwijziging komt en zo ja, in hoeverre deze wetwijziging ruimte biedt voor gegevensuitwisseling en/of integrale registratie.

Wat kan wel?

Het is belangrijk om onderscheid te maken tussen de **toewijzende** taken vanuit de publiekrechtelijke taak van gemeenten en de **vrije keuze** van gemeenten om (deels) hulpverleningstaken uit te voeren. De wens voor gezamenlijke registraties ligt met name bij de uitvoering van hulpverleningstaken in de diverse domeinen. Bekendheid van elkaars activiteiten met eventuele samenwerking zijn de gewenste doelen. Deze doelen bereikt men ook door met toestemming van betrokkene aan de andere domeinen te laten weten dat degene bekend is. Dit signaal kan men opvolgen door gezamenlijk te overleggen, zonder gezamenlijk te registreren.

Auteur:

Mr. R. (Regina) Valk; gespecialiseerd in privacyrecht, gezondheidsrecht en arbeidsrecht.

Heeft u vragen over dit onderwerp, neem dan contact op via info@tobaadvies.nl of neem deel aan de (geaccrediteerde²) training "Sociaal Domein & Privacy" of "Privacy & Medisch Beroepsgeheim".

¹ Een taak is publiekrechtelijk als deze is gebaseerd op een speciaal voor het openbaar bestuur bij of krachtens de wet gestelde grondslag. Het bestuursorgaan moet zich wezenlijk onderscheiden van particulieren. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het afgeven van beschikkingen.

² SK Jeugd, Kwaliteitsregister V&V en Register Zorgprofessionals: verpleegkundigen, Registerplein, etc.